

Areng

SISU:

K. Laane — Kodukoha kultuuri-
küsimused.

H. M.-J. — Raamatukoguhoid-
jate päevamured.

R. Sepp — Maateatri ja Draa-
mateatri vahekorrast.

J. Uustalu — Maateatri reper-
tuaarist.

Juubelite pühitsemisest.

Seltside töomalt.

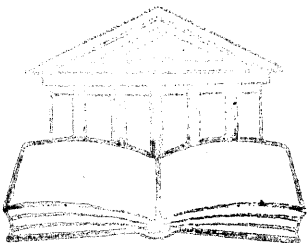
Rahvaülikoolid.

Kirjanduslik ringvaade.

4

XI AASTAKÄIK

1 9 3 7

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

Emadepäev 9. mail.

Üleriiklik Emadepäev tuleb pidamisele tänauv 9. mail. Kuna seekordne Emadepäev on arvult 15-nes, on kavatsus päeva tähistada erilise pidiolikkusega, rõhku pannes eriti sellekohase traditsiooni süvendamiseks maal. Pühitsetes Emadepäeva aitame kaasa selleks, et noorsoos kasvaks lugupidamine oma vanemate vastu, et süveneks vanemate austamine ja et kõigis tekiks vääriiline arusaamine ema muredest ja õiglase suhtumine noorsoo kasvatajate vaevadele. Emadepäev kujuneb kodu ja vanemate, eriti aga emade tõeliseks austuspäevaks.

Emadepäeva Peakomitee on saatnud omalt poolt kavaviihikud kõigile seltskondlikele organisatsioonidele maal, alevites ja linnades. Soovitame kõigil Eesti Haridusliitu koondunud organisatsioonidel võtta osa Emadepäeva pühitsemisest ja astuda selleks kontakti vastava kohaliku seltskondliku komiteega. Mai algul, eriti aga 9. mail korraldatavate avalikkude ettekannete kavva soovitame võtta Emadepäeva kohaseid kõnesid, deklamatsioone, lugemispalu, laule ja näidendeid. Kui peetakse tarvilikuks väliskõneleja kohale kutsumist, pöördutagu selleks Emadepäeva Peakomitee poole, Pikk tän. 36—17, Tallinn. Samast on võimalik saada ka Emadepäeva kavaviihikuid.

Kodukaunistamine ärgu enam viibigu!

Kodukaunistamise hoogtöö on kõikjal käsil. Nagu selgub E. Haridusliidule saabunud seltside aruandest, on suur hulk seltses sel alal korda saatnud suure hulga tõhusat tööd. Kevaldel on võimalik nii mõningategi sellaste kodukaunistamistööde teostamine (näit. istutamistööd), mis hiljem osutuvad väga raskesti teostatavateks.

Hariduslikud seltsid peaksid nüüd täie hooga teostama kodukaunistamise alal seda, mis senini veel on teostamata. Iga viivitatud päev tähendab töötulemuste vähenemist. Kus tuleb puudu omast jõust, sääli hangitagu lähemaid andmeid kohalike kodukaunistamiskomiteedelt ja pöördutagu vastavate asjatundjate poole. Hoogtöö aga ärgu katkegu enne, kui on jõutud korralikkude ja kõiki rahuldavate tulemusteni.

Võidupüha pidustust ettevalmistama!

Võidupüha ettevalmistamiseks ja väärikaks läbiviimiseks on vastava keskkomitee poolt juba tehtud kõik vajalised eeltööd. Ka on üksikasjalikud kavad väljatöötatud. Haridusliidu liikmeks olevatel seltsidel tuleks kohtadel astuda kontakti kohapealsete kaitseliidu üksustega, kes

on korralduse algatajateks kohtadel ja kellega tuleb olla pidevas koostöös.

Soovitame seltsidel juba varakult asuda võidupüha kohaste laulude ja näidendite õppimisele ja muude vastavate eeltööde tegemisele. Näidenditest soovitame eriti äsja ilmunud Maarda Lepp-Utuste „Kos ja märg“, rahvuskomitee näidend ja ilmumisel olevat Heino Anto „Võõra võimu all“, näidend 3. vaatuses saksa okupatsiooni päevilt.

Ajakirja „Eesti Noorus“

on võimalik tellida kõigil „Arengu“ tellijail soodustatud tingimustel, nimelt kr. 2.— aastas ja kr. 1.— poolaastas (muidu vastavalt kr. 2.50 ja kr. 1.50). Tellimised tulevad saata E. Haridusliidu kaudu, adr. Uus 2, Tallinn.

Saatke karskusajaloolisi materjale.

Eesti Karskusliidu on käsil põhjaliku eesti karskusliikumise ajaloo koostamine. Selleks on tarvis, et oleksid kasutada võimalikult kõik materjalid (igasugused teated, kirjeldused, aruanded, rakendusraamatud, kirjavahetus, isiklikud mälestused, ülesvõtted jne. jne.) karskustöö ja igasuguse alkoholismivastase tegevuse kohta Eestis, eriti aja kohta enne iseseisvusaega.

Seepärast palume kõiki, kelle käsutuses vastavaid materjale on, saata need lahkesti kasutamiseks teose koostajale stud. phil. Otu Ibiusele (aadr. Tartu, Eesti Karskusliit), või teadada vähemalt, kust ja kellelt võiks vastavaid materjale kohapääl leida.

NEIL PÄEVIL ILMUVAD:

Kõrboja peremees

A. Särevi dramatiseering A. H. Tammsaare romaani järele 3 vaatuses.

Epp Pillapardi Punjaba potitehas

Peet Vallaku dramatiseering samanimelise novelli järele 3 vaatuses.

VÕIDUPÜHAKS ON SOBIVAIM

ilmumisel olev Heino Anto näidend 3 vaatuses:

Võõra võimu all

Tegevus käsitleb saksa okupatsiooni aega.

Eesti Haridusliidu teatritarvete ladu
Tallinn, Uus 2—2 Tel. 452-02

A R E N G

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

№ 4	Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Neeme Ruus. Maateatri osa toimetaja A. Särev. Toimetuse liikmed: J. Rummo ja A. Sibul. Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetus ja talitus: Tallinn, Uus 2, telef. 452-64.	1937
29. aprill	Ilmub 12 korda aastas, üksiknumber 20 snt. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas.	XI aastakäik

Kodukoha kultuuriküsimused seltside töökavas.

(Väljavõtteid Riigi Ringhäälingus 17. märtsil peetud loengust.)

Karl Laane.

Kodu ja kodukoht, olgu ta eemalt-vaataja silmis kui vähepakkuv tahes, olgu ta külluslik ja kaunis, või vaene ja rõõmukehv, seob siiski igat inimest tugevamate sidemetega kui paljugi muud, keda eluks-ajaks töösse oma kodukohas, keda aga kutsudes vastupanematult sinna tagasi kaugustestki pikkade aastate järele. Kindlasti ei ole see ainult kujutus ja sentimentaalne südametunne, vaid kodus ja seda ümbritsevates oludes tuleb näha tähtsat ja mõjuvat kultuuritegurit. Siit lähtuvad paljud nähtamatud niidid, mis võivad viia meid kas loovatele püüetele, või ka ükskõiksusele ja elueitamisele. — Sellejärele, milline on meie kodu ja kodukoht kultuuriliselt ja kuidas oleme võtnud ise osa tema saatuses, kujuneb meie ellusuhtumine ja kultuuriline hoiak.

Ei saa salata, et seepärast kodu ja kodukoha kultuuriküsimused evivad olulist väärtust rahvahariduse- ja kultuuriküsimusis üldse. Mitte, et ses näha mingit liialdatud „kolgapatriotismi“, „omakandi“

ülislamist teiste kohtade arvel, vaid et siitkaudu rakenduda mõjuvamalt ja reaalsemalt kultuurilise elu ülesehitamisele, lähtudes konkreetseist ülesandeist, sealjuures unustamata, et oleme laiemagi ühiskonna liikmed, oleme inimesed, kes ei saa endid eraldada kaasaajast ja muust maailmast, kel on tarvis näha ja teada, mis on olulist ka teispoole kodupõlde ja -metsi...

Kui kõnelda kodukoha kultuuriküsimusist seltside tegevuskavas, siis ei saa öelda, nagu oleks siin tegemist mingi täiesti uue, enneolematu taotlusega, küll aga tuleb soovida, et jõuaksime siin suuremale sihiteadlikkusele ja järjekindlusele. Kui oleme püstitanud seltskondlikule tegevusele suuremaid nõudeid rahvahariduse ja -kultuuri seisukohalt ja taotleme senisest suuremat süsteemi- ja kavapärasust, siis on tarvis leida konkreetne ja kindel eesmärk ja alus, millele võiksime toetuda tegevuskavade koostamisel ja teostamisel. On täiesti loomulik ja loogiline, et

meie seda eesmärki ei saa otsida kuskilt väljaspoolt tegelikku elu ja meid endid ning meid ümbritseva elu tegelikke kultuurivajadusi. Ka sel puhul, kui jätaksime kõrvale praktilised taotlused ja püüaksime saavutada eeskätt puhtvaimse arengu (üldhariduslikke) sihte, ei saa lähtuda ainult kaugest ja tundmatust, vaid viljakam on minna välja lähemaist eeldusist ja vajadusist, nii inimese enda omadusist, kui ka ümbruskonna suhtes, õppida ja õpetada nägema, vaatlema, hindama ja otsustama selle kaudu, mis seisab meile lähemal; siis, sellelt aluselt, tundes ja mõistes lihtsemat ja huvitavat ka meid ümbritsevas elus, sellesse tugevasti kinnitades oma „juured“, võib meie vaimne elu kasvada ja ettevalmistuda orgaaniliselt ka tema kõrgusis ja sügavusis. Kui tihti meil teatakse ja tuntakse küll mõndagi sellest, mis seisab meist eemal, laulame tihti ülistust sellele, mis tuleb mujalt, kuid unustame sealjuures hoopis need eeldused, mis on meil endil. Ollakse harjutud isegi kõigele omale suhtuma alahindavalt, oodates head vaid väljaspoolt.

Kindlasti ka kõrgel hinnatud kodumaaarmastust ja rahvustunnet ei saavutata ega süvendata mitte ainult sõnadega, vaid sellele võib viia mõjuvamalt üksnes sama kodumaa sügavam tundmine ja mõistmine reaalsete tegude kaudu ja oma loova jõu, enda töö ja paremate püüdluste pühendamise teel selle arendamiseks. Kodumaa, kui terviku, tähtsamaks algosaks on kodu ja kodukoht, palju kodukohti. Terviku ilme kujuneb aga selle järele, kuidas on kujunenud üksikosade hüved või puudused.

Kohtadel tegutseb väga mitmesuguseid erisihilisi seltskondlikke organisatsioone. Neil kõigil aga on üks ühine peasiht ja -eesmärk: teenida oma ümbruskonna kultuurielu; millised neist otseselt kultuuri- ja hariduselu edendajaina, millised mitmesugustel kutselistel erialadel, millised majanduslikul, heategevuslikul, julge-

oleku kindlustamise jne. eesmärkidel. Igaüks neist kannab ka vastutust kodukoha kultuurilise elu kujunemise suhtes. Seepärast on loomulik ja vajaline, et leiaksime kõikjal kohtadel otstarbekohase lahenduse mitmesuguste seltside omavaheliseks kavapäraseks koostööks. Selleks on soovitatav luua kohtadel mingi organ, seltsidevaheline toimikond, millise ülesandeks oleks olla liitvaks lüliks kõigi kultuuriliste seltside vahel ja ühtlustada, koordineerida nende tegevust nii, et see võiks mõjuvamalt ja vastoludeta anda suuremaid tulemusi; samuti on vajaline koostada kodukoha arendamise kava, millises tuleks võtta arvesse eeskätt kohalikke kultuurivajadusi ja tegevusvõimalusi ning juhtida kõigi seltside tegevust nii, et igaüks oma osas aitaks kaasa ka üldise kohaliku elu kultuuri-terviku kujundamiseks. Sessmõttes on täiesti loomulik, kui näiteks majanduslikud organisatsioonid omalt poolt toetavad järjekindlalt majanduslikult ka rahvariduslikke ettevõtteid; teiselt poolt aga saavad hariduslikud seltsid mõjuvalt kaasa aidata ka majanduslike ettevõtete vaimseks ettevalmistamiseks vastava selgitustöö kaudu.

Kui peatuda eriti hariduslike seltside ülesannete ja võimaluste juures kodukoha kultuurielu arendamises, siis tahaksin olulisema eeldusena alla kriipsutada igal juhul seltside läbitöötatud tegevuskava vajadust, milles tuleb võtta arvesse samuti, nagu märgitud, eeskätt kohalikke nõudeid-vajadusi, võimalusi ja teid kodukoha kultuurielu järjekindlamaks ja ulatuslikumaks väljaarendamiseks. Kindlasti on vajaline kodukoha kultuurielu arengu huvides kõigis seltskondlikes avaldus vastutustundelist suhtumist, kusjuures vastupidiseid nähteid, mis kantud äritsemise tahtest jne. tuleb eitada.

Niisiis võiksime öelda, et kodukoha kultuurielu arendamise esimeseks ja tähtsamaks eelduseks on kõigis seltskondlikes avaldus vastav kultuuriline hoiak.

Sooru rahvamaja, Valgamaal.

On aga alasid, küsimusi ja võimalusi, mis eriliselt kuuluvad kodukoha kultuuriküsimuste ringi ja sellistena vajavad tähelepanu seltside tegevuskavas.

Neist tahaksin eriti tõsta esile kodukoha tundmaõppimise vajadust selle mitmekesisel avaldusis, kuna selle tundmisest on olemas ka selle mõistmine ja tegevusavaldustegi valik ja kasutamine. Seesugune kohalike olude, võimaluste, senise arengu tingimuste ja kultuurivajaduste lähem tundmaõppimine oleks vajalikeks analüüsiks, et otsustada ka edaspidise järjekindlama tegevuse arendamise suundade üle. Selles osas meid võiksid huvitada näiteks küsimused: kuidas ja missugustes tingimustes on arenenud kohalik kultuuriline, sotsiaalne, majanduslik, looduslik jne. elu. Selle kõige kohta leidub enamasti küll korraldatult võrdlemisi vähe andmeid, kuid on siiski kohapeal saadaval mõningaidki huvitavaid materjale, kui neid vaid koguda ja korraldada. Sellesihiline tegevus võib evida suurematki kultuurilist väärtust, kui ka kohalikud hariduslikud seltsid oma tegevuskavades näevad ette võimalusi iseloomustavamate andmete ja materjalide kogumist, mis vastasel korral võivad minna kaotsi. — Veel elavad inimesed, kes teavad jutustada mõndagi elust-olust minevikus, leidub üht-teist dokumentaalsetki; ka koolide kroonikad, valla- ja

kirikuarhiivid võiksid palju ja huvitavalt selgitada kodukoha minevikuarengut. Ka leidub kohtadel veel rohkesti mitmesuguseid mineviku pärimusi, nagu rahvalaulegi, huvitavaid ja iseloomustavaid ütelsi, rahvatarkusi jne. Neid aga ähvardab kadumise või ununemise oht. Nendegi kogumine võiks olla teataval määral seltside ülesandeks.

Selleks loomulikult on vaja vastavat huvi ja uurimishimu. Kõigilt seda nõuda ei saa, kuid väga hästi ja edukalt saaks sellist kodukoha uurimise tööd korraldada ja juhtida näiteks õpiringide, eriti noorteringide kaudu. Sellelaadne tegevus ei oleks mitte ainult kuiv uurimistöö, vaid ka sobivaks ja tänuväärseks huviharrastuseks neile, kes on koondunud sellelaadsete ringide ümber. Ja kui seesuguse seesmise tegevuse tulemusena esitada aegajalt ka laiemale kullajaskonnale vastavaid ülevaateid (referaate; miks mitte korraldada teatavate tähtpäevade puhul näit. kodukultuuri õhtuid?), siis kindlasti leiavad need ettekanded jälgimist suure seesmise huviga.

Siinkaasas kerkib üles ka mõte kohtadel asutada kodukoha muuseume, kuhu tuleks koondada ja kus säilitada korraldatult materjale, mis võiksid iseloomustada kohaliku kultuurielu arengut. See on aga omaette probleem, mis väärrib lähemat iseseisvat käsitletu.

Holdre rahvamaja, Valgamaal.

Raamatukoguhoidjate päevamuresid.

H. M.-J.

Kahjuks jäi alljärgnev artikkel materjali rohkuse tõttu välja eelmisest „Arengu“ numbrist. Kuid kuna „raamatukoguhoidjate päevamured“ on niisama aktuaalsed nüüd nagu kuu aega tagasi, avaldame artikli seekord, kuigi hilinemisega.

Toimetus.

28. veebr. peetud raamatukoguhoidjate päev Tallinnas kujunes väga rohkearvuliseks ja elavaks sõnavõttude poolest. Kokku oli tulnud raamatukoguhoidjaid igast maakonnast ja linnast, peale Saaremaa ja Petseri. Suure põnevusega jälgiti H. M. koolivalitsuse direktori O. J. Kiiseli ettekannet, kes avaldas sooja poolehoidu raamatukogundusliku liikumisele ja rõhutas neid tähtsaid ülesandeid, mis tulevad täita raamatukoguhoidjail rahvahariduslikus töös. Kuna 45% algkooli õpilasi lahkuvad koolist kooli lõpetamata, siis tuleb eriti silmas pidada nende edaspidist arengut ja suhtumist ellu. Neid inimesi tuleb lähendada raamatule ja viia edasi kutsealalistes küsimustes. Kuna haridusliku taseme tõstmine pole mõeldav ilma raamatuta, siis tuleb eriti suurt propagandat teha av. rmtkogude kasuks. Virgutada tuleb ka eraisikuid ja asutisi toetama av. raamatukogusid, sest praegune av. rmtkogude sisuline koostis ei vasta küllaldaselt neile nõudeile, mis ta tegelikult peaks pakkuma. Kui mujal maailmas on eraisikud ja asutised ehitanud isegi maju av. rmtkogudele, siis tuleks ka meil suuremat tähelepanu pöörata era toetusile. Riik on üle koormatud igasuguste majanduslike väljaminekutega ja sealt kaudu pole võimalik kõiki üritusi väärikselt toetada, kuid selleks peab appi tulema kogu seltskond ja eriti omavalitsused peavad näitama suuremat osavõtlikkust oma piirkonna kultuurilise hüveolu arendamises. Praegusel ajal ei saa olla täisväärtuslik ühiskonna liige see kodanik, kes lepib ainult kooli haridusega, on tarvis pidevat enesearendamise tööd ja selleks tuleb koondada inimesi av. raamatukogude juurde. Juba algkooli õpilasele tuleb selgitada raamatu tähtsust ja õpetada neid hindama av. raamatukogude varasalvi.

Peeti tarvilikuks tulevastes seminarides

õppeainete hulka võtta ka raamatukogundus ja neid küsimusi käsitada rühmatundide näol. Sel korral on tulevastel õpetajail juba vastav ettevalmistus bibliograafias ja raamatukogutehnikalistes küsimustes ja nad saavad otsekohe omandada raamatukoguhoidja kutse.

Ägedaid vaidlusi tekitasid Tallinna linna raamatuk. juhataja A. Sibula poolt avaldatud ettepanekud raamatukogunduse paremale järjele tõstmises. Meie av. raamatukogude võrk on küllalt tihe, piisab olevaist 720 rmtkogust, pearõhk peab langema nüüd av. raamatukogude seisukorra parandamisele. Kuid seda ei suuda meie teha seni, kuni meil pole vastavat organit, kes raamatukogunduslikku tegevust juhiks ja keskendaks. Hamini juures pole ühtki tööjõudu, kelle otseseks ülesandeks oleks hoolitseda av. rmtkogude eest. Meil on muinsuskaitse inspektor, noortejuhid, nõunik raamatufondi ülesannete jaoks jne., ka av. rmtk. tegevusväli on nii laiapiiriline, et siin kindlasti vajatakse ühte korraldavat keskk kohta, nagu neid on loodud kõigis teistes riikides. Esi-algu jätkuks ühest õ n õ n i k u s t ja siis tuleks asuda maakondlike keskkogude loomisele. Üheks keskkoguks oleks Tallinna linna raamatukogu, kes täidab küll ka riikliku keskkogu ülesandeid, kuid lisaks tuleks luua keskkogud Tartu, siis Viljandi ja Rakvere. Need raamatukogud võtaksid siis oma peale ümbruskonna raamatukogude revideerimise ja instrueerimise ning teostaksid ka laenutamist väljaspoole omavalitsuse piire. Nende ülesannete täitmise puhul vastutasuks saaksid keskkogu suuremat riiklikku toetust ja maavalitsused (või riik) kannaksid revideerimistega seotud kulud.

Koosolekul avaldati soovi, et av. rmtkogude seisukohast oleks otstarbekohasem, kui Raamatukogude komisjoni koosseisus oleks vähemalt 60% tegelikke raamatukoguhoidjaid, siis saaks kergemini lahendada ka neid küsimusi, mis lähedased nende huvidel ja ülesannetele.

Ka kooliraamatukogudes puuduvad kindlad korraldusviisid ja ühtlustavate näpunäi-

Maateatri ja Draamateatri vahekorrad.

R. Sepp.

Avaldades käesoleva seisukohavõtu mõttevahetuse korras, palume ka teistel maateatri tegelastel võtta sõna maateatri ja Draamateatri vahekorrad kohta.

Toimetus.

Käsitledes maateatri organiseerimise küsimust, leiab Haldur Lepamäe ajakirjas „Teater nr. 1 k.a., et maateatrile õige koht on kutseliste ning poolkutseliste teatrite lülistiku sabas. Draamateater peaks hakkama ringi käies diletantidele teatrisuunda kätte näitama ning maateatrile uusi algupärandeid sisse töötama. Ta ei olla siis enam kõige kurja juur, vaid selge vahetegija hea ja kurja — kunsti ja diletantismi vahel.

Maateatri oma inimestele, kes on unetuid öid mööda saatnud ainult selleks, et leida, kas

väärtus saab olla ainult ajutise kestvusega. Õpetaja peab ometi kord õpilase küpsustunvõi ebamäärastki kontuuri maateatri kujule kui omaette üksusele, ei saa näida maateatri organiseerimise küsimus kahjuks küll nii hõlpsate vahenditega lahendatav. Meile, omaimestele, ei taha leiduda maateatri jaoks kutseliste ega poolkutseliste teatrite lülistikus õiget paikagi. Mingil tingimisel seda sel juhul, kui Draamateater käib meile selgeks tegemas meie saamatust. Draamateater saab meile olla vastuvõetav ja teretunud ainult sel tingimisel, kui ta ülesanded on lõplikult erinevad maateatri ülesannetest. S.t. kui maateater on omale ülesanded leidnud, millised niivõrd erinevad Draamateatri ülesannetest, et kõrvutlemise võimalus kaob. Draamateatri kui pedagoogi

dete andmine on hädavajalik. Keskraamatukogude juurde ja teistes suuremates linnades (kus üle 10.000 elan.) tuleks asutada noorte- raamatukogusid, kust lugemismaterjali saaksid ühtlasi need noored, kes enam koolis ei käi.

Eriti rõhutati raamatukogu ruumide küsimust, sest sellel on suur tähtsus lugejate kasvata- misel. Tarvilik oleks välja töötada suuremaid ja vähemaid av. rmtkogu ruumide põhiplaan- e. Juhul, kui peaks ehitama rahvamaja ja muid kultuurhooneid, siis tuleks sinna mahutada ka av. rmtkogud. Rahvamajade plaanide küsimus on praegu elavaks kõneaineks Haridusliidu tegelaste hulgas ja selles ringis on küllalt rõhutatud raamatukogude tähtsust, nii siis on loota, et ka nende poolt ei jäeta kahesilma vahele raamatukogude ruumide lahendust.

Eriti valusalt annab tunda av. rmtk. toetuse kärpimine riigi eelarves. Kui riiklik toetus 1927/28. a. oli 5 milj. senti, siis hoogsalt tõusis ka av. rmtk. tegevus, sest suudeti muretseda juurde parema valikuga raamatuid. Langus

tuli 1931/32. a., kus toetus oli ainult 2 milj. senti ja seni on suudetud tõsta seda toetust väga vähe, kuigi meie majanduslik kandejõud paraneb aasta-aastalt. Siiski loodetakse paremusele, sest Majandusministerium on annud oma nõusoleku summa tõstmiseks. Võib olla leiab Hamin ka võimaluse raamatukogundusliku nõuniku ametisse kutsumiseks. Loomulikult oleks sellest kasu ainult sel juhul, kui tööüles- andeid hakkaks täitma isik, kel seljataga kogemusrikas tööpraktika ning kes raamatu ja raamatukogutehnilisis küsimusis ka teoreetiliselt küllaldaselt ettevalmistatud.

Võrreldes teiste riikidega on meil kehtimas eeskujulikud seadused av. rmtkogude alal, kuid siiski juletagem tunnistada, et tõsielul pole suudetud teostada neid vastava otstarbekusega. Meil tuleb püüda lähemal ajal kõrvaldada esi- nevaid puudusi või vähemalt leevendada neid teatud reformide teostamise näol, et raamatu- kogud muutuksid suutelisteks andma neilt oodatud ühiskondlikku kasvatust.

nistusele alla kirjutama — või kui ta seda ei suuda või ei sõanda teha — siis varem või hiljem õpilane pöörab selja oma õpetajale.

Kui maateater ei saa omale iseseisvat ülesannet, siis hakkab ta nägema õpetajas võimast konkurenti ning tegema otsustavaid pingutusi viimase minema peksmiseks.

Kas siis — ukсед kinni Draamateatrile?

Senikaua aga, kuni meie loodame jõuda välja iseseisvate ülesannete juurde, pole meil alust selliseks toimimiseks Draamateatriga.

Meie võime õnnelikud olla, et meie keskasutusel on korda läinud säilitada meile tegevusvabadust, st. võimaldada teotsemist tarkade ettekirjutusteta. Võime olla tänulikud meie vaesusele, mis ei võimaldanud meile kvalifitseeritud tööjõu rakendamist. See oleks olnud niivõrt läbiimbutatud kutselise teatri hõngust, et ta oleks meid kandnud tingimata kutselise teatri hõlma. Meile jõukohane tööjõud oli aga õnneks selline, kellele polnud veel pähe kulu-

nud mingisugused töökspidamised. Ta tundis end olevat õpilase, kes tegevusse rakendudes asus ühtlasi õppima. Ja nii oludest tingituna, ta võis õppida mitte suurtelt eeskujudelt, vaid tegelikkusest enesest. Siin ühtlasi õppis ta nägema maateatrit kui omaette võimalikku suurust.

Kui tal ka polegi veel käepärast mingisuguseid vastuväiteid kutselise teatri autoriteetse õpetuse ümberlükkamiseks — ometi ta ei nõustu viimasega ega vahetaks oma usku viimase loogikaga, olgu see nii raudne kui tahes.

Siit pole vist raske järeldust teha, et meie maateatri rüpes võrsunud inimesile ei ole midagi häirivat ähvardusest viia maateatrit kutselise teatri rüppe. Viimase protektoraadi all kaob maateater, kui omaette võimalik suurus — paratamatult.

Maateater kutselise teatri diletandina loomulikult peab jääma põhimõtteliselt teatri eeskujude tõlgitsejaks maateatri oludesse.

Maateatri repertuaarist.

J. Uustalu.

Avaldame mõttevahetuse korras.
Toimetuš.

Publiku nõuded linna- ja maateatrile näivad olevat tublisti erinevad. Linnapublik läheb teatrisse, et nautida näitleja mängukunsti, jälgida näidendis toimuvat ideelist arengut. Maapublik läheb etendust — öeldakse: pidu — vaatama hoopis muudel motiividel: veeta lõbus õhtu, saada kokku tuttavatega. Ainult üksikuid huvitab mängitava näidendi ideeline külg.

Maapublik on lämmatavas enamuses niisugune, nagu kohtame linnateatris pühade aegu. Linnateatri publiku keskmine vanuseaste on märgatavalt kõrgem kui peopublikul maal. Maal on etenduse lõppedes ikka tants tagatipus, linnas tormatakse juba enne eesriide langust saalist minema.

Küsitlege maa pidulist jõulu teisel pühal mõne dramaatilise tüki puhul, et kuidas meeldis, siis saate vastuseks: miks nad rikuvad kurva mänguga pühade tuju. Linnas oleksime saanud vastuseks, et mängu ideed on olnud kaasakiskuvad, mäng nüansirikas jne.

Nii on need erinevused. Neid erinevusi tuleb meeles pidada, kui rääkida maateatri repertuaarist. Rääkimata sellest, kas lavatehniliselt on võimalik maal lavastada kõiki linnas minevaid tükke. Maal nõutakse näidendilt rõõmsust, lihtsust, selgust ja — võiks lisada juure — aktuaalsust, ilma et seda tarvitseks olla väga suure annuses.

Kuidas aga nüüd olla repertuaari valimisel?

On kardetud, et näidendite valik on väga väike. See ei tarvitse nii olla. Ei tarvitse asjale vaadata pealinna esindusteatri palgaliste arvustajate pilguga. Sest pange tähele: pealinna esindusteatris mängitakse ka veel „Pila-Petri testamenti“, „Kroonu-onu“ ja õige menukalt veel „Püve talus“.

Olen näinud maalavadel asju, mille kohta kipuks ütlema, et need on tühised. Kui aga sealsamas märkad, kuidas mõne näitleja ilus mäng, kujutamisevõime ometigi paelub, siis hakkad mängu üsna mõnuga jälgima ja elad üsna lõbusalt kaasa. Mõni „tühine“ mäng muutub siis vaatamisväärseks, kui ettekande

juures teadlikult rõhutatakse mängulist elementi, aga ei kiputa seda tegema labaselt, allpool publiku maitset.

Niisuguse pilguga näidendite nimestikke sorides kasvaks maateatri juhtidel valikuvõimalus.

Üks detail. Kord nägin mängivat „Sangaste Jussi“. Näidend ei leidu vist soovitatavate näidendite nimestikus. Kuid pean ütlema, et ma ei ole palju saanud nii ilusat naudingut, kui Jussi mängiva osalise mängust. Ja mängijaks oli isik, kellele midu parajat osa ei leita.

On ju õige, et tõsine mäng tõsise lavastuse ja mängu juures on tõesti väga hinnatav asi.

Kuid tõsist mängu halvasti mängida ei kõlba ka kuhugi. Vastuvõetavamad on väiksed väärtused naljamängus.

Nii siis: ärgem nii väga hädaldagem repertuaari pärast maalavade tarvis! Mõnigi näidend saab väärtuseks oma ette, kui sellele läheneda ausate mõtetega, temast välja koorida asjalikku, olgugi siirameelse nalja näol. Naljast on ikka lugu peetud ja peetakse edaspidigi. Seevastu „Hamlet“ kuskil metsanurgas paneks heal juhul ainult haigutama.

Hea ja hoolsa mängu juures muutuvad mitmed „tühised“ mängud nautimisväärsesks.

„Tagahoovis“ Tõrva V.T.Ü. lavakunsti kursusel.

Maateatri Näitejuhtide Ühingu asjus.

I.

Ajakiri „Areng“ ilmub maikuus maateatri erinumbrina.

Hiljutine maanäitejuhtide päev, mis oma töötulemuste poolest on leidnud kõikjal väärikat hindamist ja kus maa-näitejuhid üllatasid linlasi oma terve vaimu ja töö tõsiselt

võtmisega, — määras kindlaks need aluspalgid, millele peab olema rajatud maateater ja püstitas tähised, mille poole peab ründama maateater omas töös.

Päeva jõuline vaim on kantud laiali üle riigi. Energilised näitejuhid — päevast osavõtnud — on kohtadel asunud kohe näitetruppide organiseerimisele ja re-

organiseerimisele, nagu M.N.Ü. juhatusle teatatakse.

Sääljuures on kerkinud üles suur hulk mitmesuguseid uusi küsimusi, mille lahendamiseks on palutud ühingu abi.

Et nende küsimuste lahendamisele otstarbekohaselt kaasa aidata, astus M.N.Ü. juhatus samme selliseid, et võimaldub maateatri erinumbri ilmumine, kus esijoones on sõna tegelikel töömeestel — maa-näitejuhtidel. Erinumber peab kajastama ja lahendamada neid küsimusi, ka pisiküsimusi, mis on üles kerkinud maateatri üleshitamise töös. Samuti antakse selles ka vastuseid küsimusile.

Iga kaastöö, mis tuleb tegelikelt töömeestelt, on tervitatav ja tere-tulnud.

Kirjad ja küsimused saata hiljemalt 10. maiks s. a. aadressil: Maateatri Näitejuhtide Ühing, Tallinn, Uus tänav 2—2.

II.

Liikmemaks ja liikmekaart, ning soodustused.

Ühingu juhatusel on saabunud järelepärimisi, kuidas saab tasuda liikmemaksu ja kui suur see on.

Sellest on teatatud meie 11. II. 37. ringkirjas, millest toome lõike:

Ühingu 1937. a. liikmemaks on kr. 2.— Pääle selle tuleb tasuda uutel liikmetel sisse-

astumise-maksu kr. 1.—. Kes aga astuvad liikmeiks ja tasuvad oma liikmemaksu 1937. a. sees, need on sisseastumise-maksust vabad. Liikmemaksu palume maksta posti jooksvale arvele nr. 663 hr. Rein Karusoo nimele, kes on ühingu kassapidajaks, (mitte aadresseerida Maateatri Näitejuhtide Ühingu nimele, sest ühingul omal posti jooksvat arvet veel ei ole.).

Posti jooksvale arvele võetakse raha vastu igas postiagentuuris.

Pääle selle saavad liikmed tasuta ajakirja „Arengu“, mille tellimishind muidu on kr. 2.— aastas. Vastava kokkuleppe alusel „Arengu“ toimetusega ilmuvad edaspidi kõik ühingu teated ja kirjutised nimetatud ajakirjas.

Lisaks sellele teatame, et liikmemaksu võib saata ka postmarkides kirjas, aadressil: Maateatri Näitejuhtide Ühing, Tallinn, Uus tänav 2—2.

Praegu on ühingu juhatusel läbirääkimised kutseliste teatritega, et nad võimaldaksid meie ühingu liikmeile liikmekaardi ettenäitamisel 50% hinnaalanduse teatripiletelt. „Vanemuine“ on selleks juba oma nõusoleku andnud, ning loodame vastutulekut kindlasti ka Tallinna teatritelt. Et meil sel puhul on vaja teatada ka liikmete arv teatreile, siis palub juhatus liikmeid kõige lähemal ajalt tasuda liikmemaks.

M.N.Ü. juhatus.

E. Haridusliidu poolt korraldatud järjekordseid näitekunsti kursusi

1) Virumaal, 26. jaanuarist — 24. veebruarini Palmse Haridusseltsi juures hr. Ants Lonti juhatusel. Osavõtjaid 16. Kursuse praktilise tööna õpiti A. Mälgu „Õitsev meri“.

2) Läänemaal, 10—26. veebruarini, Paadremaa Haridusseltsi juures - hr. Harry Sotsi juhatusel. Osavõtjaid 18. Õpiti kursuse praktilise tööna samuti „Õitsev meri“.

3) Võrumaal, 14. veebruarist — 1. märtsini Naiskodukaitse Veriora jaoskonna juures pr. Alice Stamm-Pussi juhatusel. Osavõtjaid 29. Kursuse praktilise tööna õpiti H. Vuolijoki „Põlev maa“.

4) Harjumaal, 25. veebruarist — 14. märtsini Eilamaa turbatööstuse ametnike ja tööliste kultuurharidusliku ühingu juures hr. Karl Meeritsa juhatusel. Osavõtjaid 22. Kursuse praktilise tööna õpiti H. Vuolijoki „Niskamäe naised“.

5) Järvamaal, 3—22. märtsini Ammuta Rahvaraamatukogu seltsi juures hr. Harry Sotsi juhatusel. Osavõtjaid 22. Õpiti A. Mälgu „Õitsev meri“.

6) Tartumaal, 8—24. märtsini Kambja Haridusseltsi juures hr. Valter Soosõrva juhatusel osavõtjaid 16. Kursuse praktilise tööna õpiti E. Vaiguri „Potilill ja karusammal“.

7) Valgamaal, 8.—29. märtsini Tõrva linna vabatahtliku tuletõrje ühingu juures pr. Marie Kalbeki juhatusel. Osavõtjaid 56. Kursuse praktilise tööna õpiti O. Lutsu „Tagahoovis“.

8) Harjumaal, 8.—29. märtsini Harku Haridusseltsi juures hr. Heino Vaksi juhatusel. Osavõtjaid 27. Õpiti E. Vaiguri „Potilill ja karusammal“.

Peale eelpool nimetatute korraldati 8.—21. veebruarini üks kursus Lätimaal Aluksnes Eesti Haridusseltsi juures. Kursust juhatas E. Haridusliidu näitekunsti instruktor Valter Soosõrv. Osavõtjaid 15. Kursuse praktilise tööna õpiti A. Tammanni „Vidriku parun“.

Juubelite pühitsemisest.

Möödunud aastal pandi maksuma määras, mille kohaselt ametlikult pühitsetavaks tähtpäevaks loetakse ainult 10-dat, 25-dat ja selle järele igat 25-dat aastapäeva. Määrus aga ei keela craviisil ka teiste tähtpäevade pühitsemist (näit. kutselised näitlejad on ju väga agarad iga viie aasta tagant „juubelit“ pühitsema).

Ka mõned seltsid armastavad liigseid „juubeldada“. Nii mõnelgi juhul tuleb suurema tähtpäeva pühitsemine seltsile kasuks. Tähtpäeva puhul, olgu see siis ka ainult 5-s, 10-s või 15-es aastapäev võimaldub tõmmata laimate ringkondadele tähelepanu seltsi tegevusele, tõsta üldsuse huvi seltsi tegevuse vastu ja tekitada üldist elevust seltsi elus. Nii mõnigi kord on olevuse loomine ja tähelepanu äratamine tarvilik kas või sellekski, et pärast kõneainet andnud „juubelit“ asuda annetuste kogumisele seltsi seniste võlgade katteks, rahvamaja ehituse lõpuleviimiseks, raamatukogu suurendamiseks või muuks seltsile vajaliseks otstarbeks. Seepärast ei saagi mõista hulka neid seltse, kes seltsi tegevuse hoogustamise huvides pühitsevad pidulikumalt ka mitte-ametlikke tähtpäevi.

Kahjuks leidub aga ka neid seltse, kus korraldatud juubelipidustus ei mõju elustavalt seltsi tegevusele vaid toob isegi raskusi kaela. Mõtlen nimelt neid seltse, kus juubeliga käib alati kaasas „teelaud“ või „ühine eine“. Kauris sageli esineb juhuseid, kus sellane „teelaud“ või „ühine eine“, millest osavõtt on tegelastele ja kutsutud külalistele tasuta, läheb maksuma ligi paarsada krooni! Juubeli puhul korraldatud pidu ei suuda muidugi anda nii palju ülejääki. On olnud juhuseid, kus selts on pidanud juubeli puhul tegelastele ja kutsutud külalistele korraldatud eine tõttu mitu aastat siplema võlgades. Ja seda ainult seepärast, et võimaldada viisakuse pärast suurele hulgale hää kõhutäis!

Säärane viisakus mis peoperemehele muu-

tub ülejõu käivaks, on üleliigne! Peolauas ühiselt koosviibimine loob ju küll piduliku meeleolu, tekitab hubasema õhkkonna ja kodusema tunde kui ametlikul aktusel aga — seda kõike ei tarvitseks sugugi teha juubelit pidava seltsi arvel! Iga peolauast osavõtja võiks väga hästi tasuda tarvilise summakese peolaua korraldamisega seotud kulude katteks!

Väga osavalt talitati paar aastat tagasi ühe Pärnumaa vanema seltsi juubeli puhul. Säälgatati nimelt mõte — koguda peoliste poolt vääriline kingitus juubilarile. Lauas lasti kübar ringi käia. Igaüks võis kübarasse asetada jõukohase summa raha. Leidus ka jõukamaid, kes avalikult teatavaks tegid suurema summalsed annetused. Kogu korjandus tõi sisse umbes kr. 350.—

Kõikjal pole muidugi leida sellaseid jõukaid ja heldeid annetajaid. Kuid — juubel ei tohiks siiski juubilarile kulusid tekitada. Tähtpäev, juubel, kujunegu ikkagi hooandjaks seltsi tegevusele, andku uut jõudu ja toogu värskemaid tuulepuhanguid. Indu, hoogu, edu, jõudu — seda kõike ju soovitakse tavaliselt juubilarile tervituskõnedes, õnnitlustes. Juubelit korraldava seltsi juhid hoidugu aga juubelipidustuste tõttu seltsile ülejõu käivate kulude ja kohustuste kaelatoomisest.

Kevadistel ja suvistel pidudel, eriti aga rahvuslike tähtpäevade puhul, on sobivaim lavastada äsja ilmunud

Maarda Lepp-Utuste

KOSJAMÄNG

rahvuskommete näidend muusika ja lauluga

Muistsete kosjakommete tutvustamine näidendi vormis.

**Eesti Haridusliidu teatritarvete ladu
Tallinn, Uus 2—2. Tel. 452-02.**

Korralik tegevuskava eduka töö aluseks.

Eduka ja tulemusriikka seltside kaudu teostatava vabaharidustöö aluseks on kindel ja ettenägelik tegevuskava. E. Haridusliidu ettepanekul on nüüd suur osa seltsidest koostanud aastategevuskava, millistest toome mõned väljavõtted.

Toimetus.

Kabala Haridusselts, Virumaal.

Kabala Haridusselts (endine Kabala Muusika-Kirjanduse selts) tahab eeloleval aastal jätkata senise tegevuse arendamist, pannes rõhku peamiselt rahvamaja ja selle ümbruse korraldamisele. Esmajoones maja vooderdada ning värvida niihästi väljast kui ka seestpoolt. Samuti teha ettevalmistusi, et lähema viie aasta jooksul teostataks tarvilikud juure-ehitused.

Organiseerida seltsi juure noorte-, nais- ja karskusharud, rakendades neid tegevusse nende põhimõttele vastavatel aladel.

Jätkata õpiringilist tegevust, korraldada loenguid ja referaat-õhtuid, kasutades selleks oma ja välisjõude ning võimalikult üks praktilise sihiga kursus, soovitatav peentöö alalt.

Kodukaunistamise alal aidata kaasa vallakomiteele ja teistele organitele oma liikmete ja tegevusvahendite kaudu.

Oma liikmeskonna silmaringi laiendamiseks ja teadmiste süvendamiseks korraldada vähemalt üks õpireis tööstusse või eeskujulikkudesse talumajapidamistesse.

Valla avaliku raamatukogu toetamiseks võimaldada raamatukogule tasuta ruumide kasutamist.

Näitekunsti alal lavastada vähemalt 5 valitud sisuga näidendit, koondada näitetrupi juurde

noori jõude, ning korraldada näitelava ja täiendada dekoratsioone.

Laulu ja muusika edendamiseks kujundada seltsi orkester ajakohasemaks ning astuda samme, et seltsi juurest lahkunud laulukoor hakkaks tegutsema jälle seltsi juures. Korraldada kihelkondliku ulatusega laulupäev.

Spordi alal jätkata senist tegevust, arendades kergejõustikku, korraldada võistlusi, spordimänge, võimlemisi-ettekandeid, rahvatantse, spordipidusid jne.

Astuda samme sihtasutis „Kabala Rahvamaja“ asutamiseks.

Aidata kaasa ja korraldada ühiselt teiste kohalikkude organitega Vabariigi aastapäeva ja Võidupüha pidustused, soodustada ja aidata kõigiti kaasa nimede eestistamise ja rahvuslipu propagandale, teha kihutustööd, et kõik seltsi liikmed tegevusaasta jooksul eestistaksid oma vöörapäraseid nimed ja muretseks kodude ehteks rahvuslipud. Organiseerida seltsi juure kõik teovõimelised kodanikud kes suudavad pakkuda abi ja tuge seltsi tegevusele, samuti organiseerida seltsi juure kõik kohapealsed noored.

Selts, olles teadlik oma ülesannetes kohapealse kultuuri ja vabaharidustöö alal, tahab kasutada kõiki vastavaid võimalusi selleks, et kohapealne vabaharidustöö ja kultuurne elu, samuti noorsoo enesekasvatustöö, liikmeskonna ja ümbruskonna kehaline ja vaimne kasvatus ja huvi rahvuskuümiste vastu näitaks edu, samuti, et huvi majanduslikku edu võimaldavate tegurite vastu tõuseks ja nende teostamise võimalused suureneks.

1937. a. eelarve on viidud tasakaalu 2000-krooniga, kusjuures tulude hankimiseks on ettenähtud loteriialegride korraldamine.

Korraldati agaralt loenguid.

Eesti Haridusliidu poolt äsja maksa pandud soodsamaid tingimusi loengute korraldamiseks kasutasid märtsi ja aprilli kuude kestel terve rida organisatsioone. Nii korraldati E. Haridusliidu lektorite kaudu loenguid: Pärnumaal, Ares, Jakobis, Kilingi-Nõmmel, Pärnus, Sindis ja Voilvetis; Virumaal — Kiviõlis, Kabalas, Kundas, Viru-Nigulas ja Sõmerul, Harjumaal — Jägalas, Järvakandis, Jõeleftmes, Kaberneemes, Kõnnus ja Pillalalus; Järva- ja Võdjal ja Peetris, j. m. Lektorid käitlesid väga mitmesuguseid küsimusi, olgu neist allpool loetletud mõned: „Eestlaste vanu rahvanaljad“ (mag. E. Päss), „Väljarändamine

ja eestlaste asundused Venemaal“ (S. Sommer), „Kas oleme ida või lääne päritolu?“ (dr. O. Loorits), „Loote arenemisest ja rasedusaja tervishoiust“ (dr. R. Roots), „Miks meie suurem?“ (J. Kaljuvee), „Ema ja laps looduses“ (mag. J. Talts), „Kodumaa looduse vaatamisväärsusi“ (R. Rägastik), „Eestlaste elu muistsel isesivuse ajal“ (Aug. Mälg), „Eestlaste võitlused välisvaenlastega“ (A. Puus), „Elukutse ja maailmavaade“ (A. Eckbaum), „Maakera minevikust“ (Joh. Suurmets), „Ühiskond, riik ja kodanik“ (A. Kallasmaa), j. t.

Suve lähenedes loomulikult vaibub loengute korraldamine, kuid üks osa seltsidest on juba astunud E. Haridusliiduga läbirääkimistesse lektorite saamiseks sügiseseks tegevushooajaks.

Seltsid avaldavad soove noorsoo organisatsioonide registrisse võtmiseks.

Noorsoo organiseerimise seadus (vt. „Äreng“ nr. 8 — 1936. a.) annab rea soodustusi organisatsioonidele, kes tegutsevad sel alal.

Teatavasti aga võimaldab seadus noorte organiseerimise alal tegutseda ainult neil organisatsioonidel mis on kantud Haridusministeeriumi juures peetavasse noorsoo-organisatsioonide registrisse. Nüüd on Haridusliidu kaudu esitanud soovi registrisse võtmiseks alljärgnevad organisatsioonid:

- 1) Abja-Paluoja H/s „Idu“ Pärnumaalt, noori liikmeid 40.
- 2) Pärsti Noorte Ühing, Viljandimaalt, noori 37.
- 3) Haanja Rahvaraamatukogu selts Koit, Võrumaalt, noori 30.
- 4) Lääne-Mõisaküla H/s, Läänemaalt, noori 14.
- 5) Vodja Rahvaraamatukogu selts, Järvamaalt, noori 9.
- 6) Tännasilma H/s, Järvamaalt.
- 7) Vardi Rhyraamatuk. selts „Teadus“ Harjumaalt, noori 24.
- 8) Maidla Noorte Ühing, Virumaalt, noori 10.
- 9) Erra Noorsoo selts „Agu“, Virumaalt, noori 21.
- 10) Kalmaküla Raamatukogu selts, Tartumaalt, noori 23.
- 11) Oiu Lugemise Ring, Viljandimaalt, noori 15.
- 12) Sagadi Noorte Ühing „Voog“, Virumaalt,
- 13) Pärssamaa spordiselts „Visadus“ Saaremaalt,
- 14) Viluvere Haridusselts, Pärnumaalt,

Näitlikud õpiringi-töökoosolekud Harjumaal.

Õpiringide instrueerimise ja otstarbekohasemate töövõtetega tutvustamiseks kohtadel, korraldas hariduskonsulent Laane Harjumaal rea näitlikke õpiringi-töökoosolekuid. Sel puhul on vastavad juhised — töökava ja ka kirjanduslikud materjalid saadetud varem kohale, millest kohaselt valmistuti ette, kusjuures referaatide ja muude tööülesannetega esinesid kohal. tegelased. Arvestades kevadist aega ja aine aktuaalsust oli mainitud õpiringi-koosolekute teemaks valitud: „Koduümbruse korrastamine ja aianduse osa selles.“ Peale selle pole unustatud ka aktualiseerivaid töövõtteid. Ühenduses töökoosolekutega Haridusliidu konsulent

andis lähemaid praktilisi juhiseid õpiringilise tegevuse arendamiseks.

Näitlikud töökoosolekud toimusid nimelt järgmiselt: 18. apr. — Maardus, 19. apr. — Kolgas, 20. apr. — Kehras, 25. apr. — Alaveres, 26. apr. — Pikaveres, 27. apr. — Ravila rahvaülik., 28. apr. — Tuhalas ja 29. apr. — Hageri Maidlas.

Peale selle ühenduses nimet. ringreisiga esines K. Laane loengutega vabaharidustöö korraldusest Kõnnu ja Jägala täienduskoolis ning Kehra põllutöökoolis.

Lühiteateid.

Raamatupäev Kaberneemes. — Pühapäev 11. apr. korraldati Kaberneeme kalurikülas sealse raamatukogu algatusel kohalik raamatupäev sellesisulise selgituskoosolekuga kohalikus algkoolis, kus kõneles E. Haridusliidu konsulent Karl Laane teemal: „Raamat sõbrana meie igapäevases elus ja pidulike meeleolude loojana“. Kohalikest raamatuk. ülesandest kõneles koolijuhata. hra. V. Kuuskmaa. Osavõtt päevast oli elav.

Nehatu Haridusselts korraldab referaatõhtuid. Järjekindlana üritusena korraldas Nehatu H/s. pühapäev 11. apr. referaatvaidlusõhtu, kus kõneles E. Haridusliidu konsulent Karl Laane teemal: „Kuidas käitume kaasinimestega“. Kaasreferendina esines koolijuhata. hra. Märtin. Küsimus leidis kaunis rohkearvulise kuulajaskonna poolt elavat huvi ja mõtetevahetust.

O. Lutsu õhtu Vodjas. 30. märtsil korraldas Vodja Rks. kohal. põllutöökooli ruumes kirjanik O. Lutsu õhtu. Ülevaate kirjaniku isikust ja loomingust andis E. Haridusliidu hariduskonsulent Karl Laane, millele järgnes katkeid O. Lutsu töödest kohalikele tegelasile.

Uued liikmed.

E. Haridusliidu liikmeks on astunud järgmised organisatsioonid:

Türi Teatriselts „Tungal“.

Anna Haridus-Muusika selts.

Kongota haridusselts.

Viru-Jaagupi haridusselts.

Kanepi Laulu selts.

Tuhala haridusselts.

Ninasi Maanaiste Selts.

Eesti Põllumeeste Selts, Tartus.

Rannu Kultuur-Spordiselts „Lembit“.

Noorteühing „Koitla“, Pärnus.

Tudulinna Laulu-Mängu selts.

Haapsalu s/ühisus „Kungla“.

ÜENÜ Laanemetsa osakond.

Rahvaülikoolid

Rahvaülikoolide päev korraldamisel.

E. Haridusliidu rahvaülikoolide toimikond otustas korraldada rahvaülikoolide tegelaste päeva 19. juunil k. a. Kundas, Virumaa rahvaülikooli ruumes. Päevast kutsutakse osa võtma:

- 1) Rahvaülikoolide juhatajad ja õppejõud.
- 2) Rahvaülikooli-seltside esindajad.
- 3) Haridusministeeriumi esindajad.

4) Kõigi nende organisatsioonide esindajad, kelle ülesandeks on Haridusministeeriumi poolt koostatud üldises vabaharidus-töökavas rahvaülikoolide mõtte propageerimine.

On loota, et päevale sõiduks saadakse 50% hinnaalandust riigiraudteedel.

Rahvaülikooli-tegelaste päev on mõeldud esmajoones mõttevahetuse võimaldamiseks rahvaülikoolide juhatajatele ja õppejõududele. Vastavalt sellele on koostatud ka päeva kava. Ettekandeid on järgmistel teemadel:

- 1) Kasvatustöö rahvaülikoolides — Virumaa Rahvaülikooli juhataja Jaan Ruus.
- 2) Tähelepanekuid õppetöö korraldamisest

maarahvaülikoolides — Harjumaa Rahvaülikooli juhataja K. Vanik.

3) Töökorraldus linnarahvaülikoolides. Tallinna Rahvaülikooli abijuhataja Neeme Ruus.

4) Rahvaülikoolide võrgu organiseerimine ja propaganda. Eesti Haridusliidu peasekretär Ev. Vender.

Kolm esimest ettekannet pakuvad otseseid tähelepanekuid rahvaülikoolide õppe- ja kasvatustööst, kuna neljandas referaadis võetakse kõne alla uute rahvaülikoolide asutamise ja rahvaülikoolide mõtte propageerimise küsimused.

On loota, et kõik rahvaülikoolid, nii linnades kui maal, võtavad päevast osa oma esindajate kaudu. Osavõtjatele korraldatakse odavahinnaline ööbimisvõimalus ja ühistohtlustamine.

Järgmisel päeval, s. o. 20. juunil, toimub samus ruumes Virumaa Rahvaülikooli viilistaspäev millest ka rahvaülikoolide tegelaste päeval viibid võivad osa võtta.

Üleriiklik rahvaülikoolide propaganda päev kavatakse korraldada septembris.

A.-S. „TEKLA”

Peakontor: Tallinn, Suur Karja 15

Riidekauplused:

Tallinn, Suur Karja tän. 15.
 Tallinn, Pärnu mnt 6
 Haapsala, Ehte tän. 2
 Kuresaare, Kauba tän. 2
 Mastvee, Tartu mnt. 15
 Narva, Peetri plats 2

Petseri, Kaubarida 6/7
 Pärnu, Laidoneri tän. 6
 Rakvere, Turuplats
 Valga, Kesk tän. 14
 Viljandi, Tartu mnt. 6-a
 Võru, Jüri tän. 5-a

Müügil kindlate hindadega järgmiste kodumaa vabrikute saadused:

Balti Puuvilla Keetamise ja Kudumise Vabriku A.-S.-i

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O.-Ü.-se

Sindi Tekstilivabrikute Ühisuse

O.-Ü. Eesti Nildivabriku

Kirjanduslik ringvaade.

Eesti Kroonika 1936.

Kaastöölised: H. Tammer, J. Janusson, A. Kalamees, A. Elango, A. Palm, R. Paris, E. Oja j. t. Eesti Kirjanduse Selts, Tartu, 1937. a. 145 lk. Hind kr. 1.— „Elav Teadus“ nr. 62.

Iga-aastast „Eesti Kroonika“ numbrit on nimetatud elavaks ajalooks. Ta ongi seda. Aga ta on ühtlasi ka vajaliseks käsiraamatuks, elavaks statistika aastaraamatuks. Arvud ja andmed, mis tavaliselt leiduvad küll statistilises teoses märksa suuremal arvul, on siin tarvilikkude võrdluste, lisandite ja selgituste abil tehtud kasulikult kasutatavateks igale. Kuid „Eesti Kroonikast“ leiame ju peale kasutamiskõlvuliseks muudetud arvilise andmestiku ka läbitõttatud ülevaated Eesti elu nendest aladest, mida ei saa arvudesse kokku võtta.

Nagu varemgi, nii on ka nüüd välis- ja sisepoliitika (kirj. H. Tammer), majandusehü (J. Janusson), kooli- ja rahvahariduse (A. Elango) ja vaimse kultuuri (A. Palm ja R. Paris) kohta toodud hääd ülevaated. Ära on jäänud sotsiaalolude vaatlemine. Arvatavasti ei ole selle küsimuse kohta igal aastal tarvilisel määral värsked andmeid. Kehakultuuri vaatlemine on antud seekord sportegelase kätesse (A. Kalamees), kuna varem vaatles seda kirjandusloolane. Kui möödunud aastal (vt. „Arenge“ nr. 4 — 1936) märkisime ebatavalise nähtena seika, et teatri tegevuse vaatlemise kõrval jäeti täiesti ära helikunsti arengu vaatlemine, siis nüüd seda lünka enam pole: E. Ojal't on seft alalt korralik ülevaade.

Vabaharidustöö osas on E. Haridusliidu ja temasse koondunud seltside tegevusele pühendatud tublisti tähelepanu. Meile, Haridusliidule lähedal seisvaile tegelastele pakuks aga tublisti kasu ülevaate saamine mitmesuguste kodade kaudu teostatavast vabaharidustööst (Põllutöökoda, Kodumajanduskoda, j. t.), linnade ja maa rahvapäikoolide tegevusest ja — raamatukogudest. Rahvapäikoolide ja raamatukogude tegevuse kohta on ju olemas andmed Haridusministeeriumis!

Uue tarviliku päätükina leiame „Eesti välismaal“. Seoses sellega tahaks näha ka ülevaate saamist „välismaast Eestis“ — turismilolude arengus, j. m. Vaimset kultuuri käsitlevasse ossa oleks kuhugi pidanud mahtuma ka põgus ülevaade 5 Soome-Ugri kultuurkongressist.

Röömustava ja kasuliku täiendusena leiame nüüd ka kõigi kooli, rahvahariduse ja vaimse kultuuri alasiid illustreerivate arvude puhul eelmise aasta võrdlusarvud.

Kokkuvõttes — uus „Eesti Kroonika“ on tublisti täielikum eelmisest. Seda soojemini võib teda soovitada.

Neeme Ruus.

Jakob Liiv:

Elu ja mälestusi.

Noor-Eesti kirjastus Tartus, 1936. Lk. 5—263.

77-aastane tagasihoidlik rahvavalgustaja ja malbe kirjanik Jakob Liiv elavalt ja kaasakiskuvalt jutustab oma memuaarides „Elu ja mälestusi“ sellest, kuidas tema oma eluvõitluses on sammunud per aspera ad astra. Olles sündinud teoorjuse ajal (16. II. 1859), elas ta kaasa elevusrikka Eesti ärkamisaja ja süinge venestuse, löi kaasa Eesti iseseisvuse tulekul ja veedab oma rahulikud vanadusepäevad Rakveres Eesti Vabariigi pensionäärina.

Pärast Naelavere külakooli ja Kodavere kihelkonnakooli lõpetamist J. Liiv sooritas eksternina Hollmanni seminaris õpetaja eksami 1879. a. ja 20-aastase noormehena alustas oma elutööd, olles kauemat aega külas kooliõpetajaks (Kavastu-Varnjal, Triigi-Avispeal, Pandiveres jm.), vallakirjutajaks (Pandiveres ja Raekülas, Triigis ja Unikülas), raamatukaupmeheks (Väike-Maarja alavis), pangaametnikuks (Rakvere Krediit-Ühisuses) ja seltskonna- ning omavalitsusetegelaseks (Väike-Maarja ja Rakvere põllumeeste seltsides, Rakvere linnapeana 1919—1921 j. m.). Peale kutsetöö J. Liiv on teotsenud „vabadel ja sagedasti öötundidel“ produktiivse kirjanikuna Eesti luule, jutustava proosa ja näidendi alal, ehkki „eesõnas“ oma memuaaridele ütleb, et „mind eksikombel kirjanikuks mainitakse, mis ma iialgi ei ole olnud“ (lk. 5).

• Igaüks, keda huvitab oma rahva lähem minevik, loeb heameelega J. Liivi „Elu ja mälestusi“, mis ei ole kooliraamatulikult kuiv ja igav, vaid on murdunud läbi elava inimese prismi ja on sõnastatud mõtiskleva ja ilumeelt taotleva kirjaniku poot.

V. Orav.

NARVA-JÕESUUS

veedetud
puhkuseaeg
tuleb kasuks
kõigile!

HEAD KOSUMIST

tagab. Narva-Jõesuu uhke liivarand, tore männimets, tervisvannid vesi- ja mudaravilais, igasugused sportimis- võimalused ja lõbustused.

AJALOOLINE NARVA

on muinsusrikkaim vanalinn Baltimail, pakudes enda huvitavate kindlustega, maa-aluste käikudega ja uhkete keskaegsete portaalidega kaunistatud hoonetega unustamata elamusi. Lähemalt brošüürist, mida nõuda palub suvitusbüroo, Narva-Jõesuus, J. Poska 27, tel. 9.

Jgaleühele sobiv sõiduk!

STUDEBAKER ja STANDARD

SÕIDUAUTOD;

Harley-Davidson, Indian, Norton, Ariel, F. N., New Imperial mootorrattad; Hercules abimootoriga jalgrattad, Sterling, Dux, Torero, Super Elastic jalgrattaid.

Pakub soodsalt

Joh. Freibach,

Tallinn, V. Karja 8

